

Nogle resultater af projektet: Planlægning af en planlægnings- uddannelse

1. Projektets baggrund, aktiviteter og foreløbige konklusioner

I to rapporter, (Clemmensen et al., 1984; Krarup & Pruzan, 1984a) afleveret til Københavns Universitet og til Direktoratet for de Videregående Uddannelser, kortlægges eksisterende planlægningsuddannelser i Danmark og behovet for en ny, tværvideenskabelig uddannelse vurderes. Som indledning til denne artikels præsentation af resultaterne fra en af projektets aktiviteter, en spørgeskemaundersøgelse blandt yngre kandidater, sammenfattes først denne undersøgelses baggrund, aktiviteter og foreløbige konklusioner. En mere udførlig beskrivelse findes iøvrigt i (Krarup & Pruzan, 1984b).

Undervisningsministeriet udsendte den 13.7.82 et cirkulære om »tilskud til humanistisk servicevirksomhed og udvikling af nye uddannelsesstilbud ved de videregående uddannelsesinstitutioner«. Via vore respektive institutter og fakulteter ansøgte Jakob Krarup og Peter Pruzan om støtte til, som det dengang blev kaldt, »en forundersøgelse vedr. behov for en ny planlægningsuddannelse«. Meddelelse om bevilling blev givet 14.2.83 og arbejdet påbegyndtes i sommeren 83.

*DAKU, Datalogisk Institut,
Københavns Universitet

**DASY, Institut For Anvendt
Datalogi og Systemvidenskab,
Handelshøjskolen i København

Det overordnede formål for hele projektet er at etablere et beslutningsgrundlag for overvejelser om nye uddannelsesretninger inden for planlægning.

Som et nødvendigt led heri er der i fase 1 foretaget en kortlægning af eksisterende uddannelser og øvrige undervisningstilbud ved universiteter og højere læreanstalter i Danmark. Gennemgangen er struktureret således, at de enkelte uddannelser beskrives enkeltvis ud fra en ensartet og dermed sammenlignelig disposition. Endvidere placeres planlægningsuddannelserne i et historisk perspektiv.

Med henvisning til projektets overordnede formål har vi endvidere vurderet behovet for, herunder de beskæftigelsesmæssige følger af, en ny, tværvideenskabelig planlægningsuddannelse.

Denne behovsvurdering, der udgør projektets fase 2, er baseret på litteraturstudier, møder med internationalt anerkendte personligheder på dette område, indsamling af relevant materiale i udvalgte europæiske lande og afholdelse af en seminar-række med udvalgte repræsentanter for potentielle arbejdsgivergrupper. Fase 2 har desuden omfattet hovedemnet for denne artikel, en spørgeskemaundersøgelse blandt yngre kandidater, hvis uddannelsesmæssige baggrund kan siges at sigte mod varetagelse af planlægningsfunktioner i bred forstand. Endelig har vi som tilbehør til flere af ovenstående aktiviteter udarbejdet de første skitser af denne uddannelses faglige sigte og indhold.

Med udgangspunkt i de to fasers væsentligste resultater er vore foreløbige konklusioner følgende:

1. Der er behov for en ny planlægningsuddannelse. Denne uddannelse skal være metodisk anlagt, tværfaglig (ikke blot multi-faglig) og integrere såvel forskellige faglige opfattelser som planlægningens analytiske og politiske indhold og dens såkaldte substantielle og procedurelle indhold. Endvidere skal den være helhedsorienteret og baseret på systemtænkning.
2. Hovedformålene for den nye uddannelse skal være: Tilvejebringelse af et intellektuelt grundlag for planlægning som kan udgøre en videnskabelig funderet og operationel referenceramme for planlægningsadfærd og for organisation af planlægningsinstitutioner og -aktiviteter, udvikling og formidling af viden om egnede redskaber, samt fremme af såvel en demokratisk udvikling som den enkelte planlæggers etiske bevidsthed.
3. Den nye uddannelses pædagogiske metoder skal udvikles i overensstemmelse med disse overordnede faglige mål. Dette peger i retning af en væsentlig større vægt på selv-læring end ved traditionelle uddannelser samt på inddragelse af pædagogiske metoder, der fremmer opnåelse af »koncentreret erfaring« herunder »decision support laboratories«, der benytter mikrodata-mater både som undervisningsobjekt og som pædagogisk redskab, samt case-studies i et vist omfang. Endvidere skal den nye uddannelse fremme en integration af egentligt studiearbejde og arbejde med konkrete planlægningsopgaver, evt. via kontraktforskning.
4. Til støtte for ovenstående mål kan de studerende udgøre en heterogen grup-

pe, i den forstand at de repræsenterer forskellige faglige traditioner. Gruppen kan bestå af 2. dels studerende af enhver art samt af færdiguddannede, som supplerer deres tidligere faglige uddannelse og erhvervserfaring med en akademisk planlægningsefteruddannelse. Det konstaterede behov for omstilling i planlæggers holdninger og -aktiviteter og de ændrede forudsætninger for fremtidig planlægning som følge af sociotekniske systemers stadige foranderlighed stiller krav til tilbagevendende (efter) uddannelse. Med henblik på de ikke »færdig«-uddannede kommer dertil, at vægten på pædagogiske metoder i harmoni med det erklærede mål om helhedsorientering, også peger i retning af en sådan integration.

5. De beskrevne faglige og pædagogiske mål søges fremmet ved en utraditionel organisatorisk ramme. Det er for tidligt at sige noget mere præcist i så henseende på nærværende tidspunkt. Foreløbige overvejelser omfatter bl.a. et »viden-center«, som påtager sig ikke blot forsknings- og undervisningsforpligtelser, men også står til rådighed for uddannelses- og planlægningsinstitutioner som informationsformidler. Alternativt kan man overveje et institut, med eller uden sædvanlig fakultær tilknytning, som tilbyder undervisning til 2. dels studerende af enhver art, som modtager licentiatstuderende, og som efteruddanner kandidater med kortere eller længere erhvervserfaring.
6. I naturlig konsekvens af de anbefalinger, der er givet i punkterne 1-5, bør undersøgelsen uden unødig forsinkelse følges op af en detailprojektering af den nye uddannelses faglige indhold, forskningsprofil, samt organisatoriske og budgetmæssige forhold.

2. Spørgeskemaundersøgelsen

Som nævnt i indledningen er hovedformålet med nærværende artikel at præsentere nogle overordnede resultater fra fase 2 aktiviteten, »igangsættelse af en spørgeskemaundersøgelse blandt yngre kandidater, hvis uddannelsesmæssige baggrund kan siges at sigte mod varetagelse af planlægningsfunktioner i bred forstand.« Spørgeskemaet (vist i appendix 1) udsendtes i marts 1984, ledsaget af en introduktionsskrivelse, som beskrev projektet og dets forløb. Skrivelsen redegjorde endvidere for nogle foreløbige overvejelser om den ny uddannelse, herunder at udvalget af emner bl.a. kunne omfatte:

- planlægningsteori.
- design af interaktive søgeprocedurer til integrering af det politiske og analytiske indhold i planlægning.
- metoder til analyse og løsning af intra- og interpersonelle værdikonflikter. Herunder behandles beslutningstagning med flere kriterier, gruppebeslutninger, samt integrering af disse områder.
- metoder til analyse, design og styring af flerniveausystemer, samt af planlægningens organisation.
- erkendelsesmæssige processer, som ligger til grund for design af planlægningsmodeller.
- kreativitetens væsen og rolle i planlægning.
- planlægningsetik, herunder forholdet mellem »dem, der planlægger« og »dem, der planlægges for«.
- planlægning af planlægning.

Det blev understreget, at formålet med selve spørgeskemaundersøgelsen er »at belyse i hvilket omfang yngre kandidater i

deres erhvervsfunktion varetager opgaver inden for planlægning, samt i hvilket omfang deres uddannelse har været relevant med hensyn til sådanne funktioner«.

Hensigten med undersøgelsen var således ikke at iværksætte en officiel meningsmåling, men snarere at søge nogle holdningstendenser blandt yngre planlæggere fremdraget, samt at undersøge om uddannelse og erhvervsfunktion harmonerer med hinanden (»drager man fordel af sin uddannelse i erhvervsfunktionen?« og vendt om, »besidder man for lidt viden til at varetage erhvervsfunktionen tilfredsstillende?«).

2.1. Respondenter

Spørgeskemaerne udsendtes til alle der har gennemført en af de i projektets fase 1 medtagne uddannelser. Målgruppen er således kandidater, der enten efterspørges på arbejdsmarkedet til varetagelse af planlægningsfunktioner, eller kandidater, hvis uddannelse betragtes som værende af interesse i forbindelse med tilrettelæggelsen af en ny planlægningsuddannelse (datalogiuddannelsen er et eksempel herpå). Kun dimittender fra og med 1982 deltog. Hovedbegrundelsen for netop dette udvælgelseskriterium er, at der navnlig inden for de senere år er udbudt en række planlægningsorienterede fag inden for de forskellige uddannelsesområder. Ved at medtage ældre kandidater i undersøgelsen ville man således ikke korrekt afspejle de nuværende studiers faglige indhold.

Alle kandidater fra 1982 og fremefter fra de i tabel 1 nævnte uddannelser modtog således spørgeskemaet. Der gøres opmærksom på, at flere kandidatgrupper fra såvel Københavns som Århus' universitet er slået sammen i tabel 1, idet det ikke har været muligt ud fra universiteternes adresselister at holde disse grupper adskilte.

Tabel 1. Spørgeskemaundersøgelsens population.

Københavns Universitet			
Statsvidenskab (cand.polit.)	}	221	
Samfundsfag (cand.phil.).....			
Forvaltning (cand.adm.pol.).....			
Sociologi (cand.scient.soc.)			
Datalogi (cand.scient.)		23	
Geografi (cand.scient.)		66	310
Århus Universitet			
Statskundskab (cand.scient.pol.) ..	}	110	110
Samfundsfag (cand.phil.).....			
Økonomi (cand.oecon.).....			
Matematik-økonomi (cand.scient.oecon.)			
Geografi (cand.scient.)			
Datalogi (cand.scient.)			
Odense Universitet			
Socialvidenskab (cand.rer.soc.)		23	
Samfundsfag (cand.phil.).....		9	
Erhvervsøkonomisk kand.udd. (cand.merc.)		44	76
Ålborg Universitetscenter			
Samfundsvidenskab (kand.samf.) .		20	
Erhvervsøkonomisk kand.udd. (cand.merc.)		12	
Landinspektør (cand.geom.).....		54	
Civilingeniør (cand.polyt.)*).....		53	139
Roskilde Universitetscenter			
Forvaltning (cand.scient.adm.).....		67	
Teknologisk-samfundsvid.plan. udd.(cand.techn.soc.)		10	77
Kunstakademiets Arkitektskole i København			
Arkitektuddannelsen (cand.arch.) .		293	293
Arkitektskolen i Århus**)			
Arkitektuddannelsen (cand.arch.) .		0	0
Handelshøjskolen i København			
Erhvervsøkonomisk kand.udd. (cand.merc.)		282	282
Handelshøjskolen i Århus			
Erhvervsøkonomisk kand.udd. (cand.merc.)		167	167
Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole***)			
Agronom (cand.agro.)		88	
Hortonom (cand.hort.)		10	
Forstkandidat (cand.silv.)		11	109
Danmarks Tekniske Højskole****)			
Civilingeniør (cand.polyt.)		0	0
Udsendte spørgeskemaer i alt			1563

Det skal anføres, at vi med Registertilsynets godkendelse modtog navne og adresser på ovennævnte kandidater fra de respektive uddannelsessteder ved henvendelse til disse i januar 1984.

Af 1563 udsendte spørgeskemaer blev 670 returneret i den medsendte svarkuvert. Yderligere 149 spørgeskemaer blev returneret af postvæsenet som følge af adresseændringer. Svarprocenten var således $(670/(1563-149) \times 100 = 47,4\%$, hvilket bl.a. Socialforskningsinstituttet anser for tilfredsstillende i sammenligning med lignende undersøgelser, ikke mindst i betragtning af at de udleverede adresser stammer fra de pågældendes studietid -det må formodes, at langt flere end de af postvæsenet returnerede 149 skemaer slet ikke er nået frem, eller er nået frem på et for sent tidspunkt. De nævnte tal er pr. 30. april 1984; der er sidenhen modtaget yderligere ca. 30 besvarelser.

Af de 670 besvarelser var 18 ugyldige, dvs. spørgsmålene i afsnit 3 og 4 var ikke besvaret. Endvidere er der i forbindelse med denne artikel set bort fra respondenter inden for kandidatgrupperne cand. oec. (1 kandidat), cand. hort. og cand. silv. (hver 4 kandidater). Udelukkelsen skyldes, at disse beskedne grupper ikke kan siges at være repræsentative for de respektive kandidatgrupper. Antallet af kandidater, der bidrager til resultater fra undersøgelsen i denne artikel, er således i alt 643.

*) Kun kandidater med valg i konstruktion eller planlægning.

**) Pr. 1.3.84 havde vi, trods flere henvendelser, ikke modtaget de nødvendige adresseoplysninger.

***) Kun kandidater fra 1982.

****) Ved en fejltagelse er kandidater fra relevante uddannelser ved DTH ikke medtaget.

2.2 Behandlingen

Ved hjælp af statistiksystemet SPSS, Statistical Package for the Social Sciences, er besvarelsene analyseret på UNIVAC-anlægget ved Københavns Universitets regionale EDB-Center, RECKU.

Behandlingen af besvarelsene er indskrænket til opstilling dels af frekvensfordelinger på svarene til hvert af skemaets spørgsmål, dels af frekvensfordelinger til et spørgsmåls svar, afledt af et svar fra et andet spørgsmål. F.eks. hvor mange cand. polit'ere er ansat i centraladministrationen eller hvor mange arkitekter har i stort omfang haft fysisk planlægning under studieforløbet.

2.3. Hovedresultater

Følgende 7 tabeller med dertil knyttede kommentarer sammenfatter nogle af spørgeskemaundersøgelsens hovedresultater. Indledningsvis skal der gøres opmærksom på, at i flere af disse tabeller indgår svar fra færre end de ovenfor nævnte 643 respondenter. Det skyldes at nogle respondenter enten ikke har besvaret det pågældende spørgsmål (f.eks. har 4 respondenter undladt at angive deres kandidatgrad således at antallet af respondenter listet i tabel 2 kun er 639) og/eller har givet svar, der ikke direkte har kunnet anvendes i analysen (f.eks. er en relativt stor gruppe respondenter udeladt i tabel 3 fordi de ikke har kunnet angive deres ansættelsessted blandt de listede og derfor har valgt at svare »andet«). Tilsvarende betragtninger gælder nogle af de tabeller, hvor der foretages krydstabuleringer; kun respondenter som har besvaret spørgsmål vedrørende begge de krydsede faktorer er inkluderet.

I tabellerne 2 og 3 er respondenterne opdelt efter hhv. kandidatgrad og ansættelsessted.

Tabel 2.

Fordeling af respondenter efter kandidatgrad.

Kandidatgrad:	Antal	Procentvis fordeling
cand.polit.	71	11,1
cand.adm.pol.	12	1,9
cand.scient.pol.	8	1,3
cand.scient.oecon.	7	1,1
cand.rer.soc.	14	2,2
kand.samf.	9	1,4
cand.techn.soc.	11	1,7
cand.scient.adm.	10	1,6
cand.scient.soc.	12	1,9
cand.phil./samf.	36	5,6
cand.scient./geo.	34	5,3
cand.scient./dat.	27	4,2
cand.merc.	251	39,3
cand.geom.	20	3,1
cand.agro.	33	5,2
cand.arch.	66	10,3
cand.polyt	18	2,8
ialt	639	

Tabel 3.

Fordeling af respondenter efter ansættelsessted.

Ansættelsessted:	Antal	Procentvis fordeling
centraladministrationen	45	7,8
kommunal forvaltning	12	2,1
amtskommunal forvaltn.	21	3,7
undervisning til og med gymnasie/HF-niveau	45	7,8
anden undervisning og forskning	27	4,7
forskningsinstitution	28	4,9
offentlig virksomhed i øvrigt	20	3,5
koncessioneret selskab	8	1,4
interesseorganisation	32	5,6
penge eller realkreditinstitut	30	5,2
anden større privat virksomhed (over 50 ansatte)	161	28,0
anden privat virksomhed (indtil 50 ansatte)	72	12,5
arbejdsledig	73	12,7
ialt	574	

Det ses af tabel 2 at respondenterne inden for kandidatgrupperne cand.polit., cand.merc. og cand.arch. tilsammen udgør over 60% af respondenterne fra samt-

Tabel 4. Krydsfordeling af kandidatgrad og ansættelsessted.

	i alt kandidat	centraladministration	kommunal forvaltning	amtskommunal forvaltning	undervisning gymn./HF	anden underv./forskning	forskningsinstitut	anden offentlig virksomh.	koncessioneret selskab	interesseorganisation	penge/realreditinstitut	anden privat virksomhed (over 50 ansatte)	andet privat virksomhed (indtil 50 ansatte)	arbejdsledig
cand.polit.	65	29.2	1.5	4.6	0.0	4.6	3.1	7.7	1.5	16.9	10.8	7.7	3.1	9.2
		42.2	8.3	14.3	0.0	11.1	7.1	25.0	12.5	34.4	24.1	3.1	2.8	8.2
cand.adm.pol.	11	45.5	0.0	9.1	9.1	0.0	0.0	9.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	27.3
		11.1	0.0	4.8	2.2	0.0	0.0	5.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4.1
cand.scient.pol.	7	42.9	14.3	0.0	14.3	14.3	0.0	0.0	0.0	14.3	0.0	0.0	0.0	0.0
		6.7	8.3	0.0	2.2	3.7	0.0	0.0	0.0	3.1	0.0	0.0	0.0	0.0
cand.scient.oecon.	7	14.3	0.0	0.0	0.0	42.9	14.3	0.0	0.0	14.3	0.0	14.3	0.0	0.0
		2.2	0.0	0.0	0.0	11.1	3.6	0.0	0.0	3.1	0.0	0.6	0.0	0.0
cand.rer.soc.	13	7.7	0.0	46.2	0.0	0.0	7.7	7.7	0.0	15.4	0.0	0.0	0.0	15.4
		2.2	0.0	28.6	0.0	0.0	3.6	5.0	0.0	6.3	0.0	0.0	0.0	2.7
kand.samf.	9	0.0	11.1	22.2	11.1	0.0	22.2	0.0	0.0	11.1	0.0	0.0	0.0	22.2
		0.0	8.3	9.5	2.2	0.0	7.1	0.0	0.0	3.1	0.0	0.0	0.0	2.7
cand.techn.soc.	11	9.1	9.1	0.0	0.0	0.0	0.0	9.1	9.1	9.1	0.0	9.1	18.2	27.3
		2.2	8.3	0.0	0.0	0.0	0.0	5.0	12.5	3.1	0.0	0.6	2.8	4.1
cand.scient.adm.	10	40.0	0.0	20.0	0.0	0.0	10.0	0.0	0.0	20.0	0.0	0.0	0.0	0.0
		8.9	0.0	9.5	0.0	0.0	3.6	0.0	0.0	6.3	0.0	0.0	0.0	1.4
cand.scient.soc.	8	0.0	0.0	0.0	0.0	12.5	12.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	75.0
		0.0	0.0	0.0	0.0	3.7	3.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	8.2
cand.phil./samf.	29	3.4	3.4	0.0	51.7	13.8	0.0	3.4	0.0	0.0	3.4	0.0	0.0	20.7
		2.2	8.3	0.0	33.3	14.8	0.0	5.0	0.0	0.0	3.4	0.0	0.0	8.2
cand.scient./geo.	30	6.7	0.0	3.3	36.7	3.3	3.3	6.7	3.3	3.3	0.0	10.0	0.0	23.3
		4.4	0.0	4.8	24.4	3.7	3.6	10.0	12.5	3.1	0.0	1.9	0.0	9.6
cand.scient./dat.	25	0.0	0.0	0.0	8.0	24.0	0.0	4.0	4.0	0.0	0.0	36.0	20.0	4.0
		0.0	0.0	0.0	4.4	22.2	0.0	5.0	12.5	0.0	0.0	5.6	6.9	1.4
cand.merc.	230	3.0	0.9	0.4	5.7	3.0	3.9	2.2	1.7	1.3	8.3	54.8	13.5	1.3
		15.6	16.7	4.8	28.9	26.0	32.1	25.0	50.0	9.4	65.5	78.3	43.1	4.1
cand.geom.	20	0.0	15.0	10.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	40.0	35.0
		0.0	25.0	9.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	11.1	9.6
cand.agro.	27	3.7	0.0	0.0	3.7	3.7	29.7	3.7	0.0	33.3	7.4	7.4	7.4	0.0
		2.2	0.0	0.0	2.2	3.7	28.6	5.0	0.0	28.1	6.9	1.2	2.8	0.0
cand.arch.	55	0.0	1.8	1.8	0.0	0.0	3.6	3.6	0.0	0.0	0.0	7.3	38.2	43.7
		0.0	8.3	4.8	0.0	0.0	7.1	10.0	0.0	0.0	0.0	2.5	29.2	32.9
cand.polyt.	16	0.0	6.3	12.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	62.5	6.3	12.5
		0.0	8.3	9.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	6.2	1.4	2.7
ialt ansættelsessted		45	12	21	45	27	28	20	8	32	29	161	72	73

lige 17 grupper. Mens den store cand. merc. gruppe udgør 32,3% af den totale population, der modtog skemaerne, er denne grupps andel af respondenterne 39,3%. Tilsvarende tal for cand.arch gruppen er hhv. 18,7% og 10,3%. Cand.merc'erne er således overrepræsenteret i undersøgelsen mens cand. arch.'erne er underrepræsenterede.

Tabellerne 3 og 4 giver et interessant overblik over nyere kandidaters ansættelsesforhold. Det ses at ca. 52% af de beskæftigede respondenter er ansat i private virksomheder, ca. 40% i offentlig regi (stat, amt, kommune, uddannelse, forskning, etc.) mens resten er ansat i koncessionerede selskaber eller interesseorganisationer. Disse tal påvirkes dog kraftigt af den store (overrepræsenterede) cand. merc. gruppe, hvor langt de fleste er privat ansat.

Det ses af tabel 4 som viser en krydsfordeling af kandidatgrad med ansættelsessted. For hver kandidatgrad angiver den

øverste rækkes tal kandidaternes procentvise fordeling mht. ansættelsessted (f.eks. er 29,2% af cand. polit. respondenterne ansat i centraladministrationen) og den tilsvarende nederste talrække viser ansættelsesstedets fordeling på kandidater (f.eks. har 42% af de respondenter, der er ansat i centraladministrationen en cand.polit. grad.)

Mens øverste række ud for hver kandidatgruppe umiddelbart giver overblik over fordelingen af ansættelsessteder for yngre kandidater med en given kandidatgrad, må tallene i nederste række fortolkes med varsomhed. Det skyldes som vist i tabel 2, at der er stor variation i antallet af respondenter inden for de 17 forskellige kandidatgrupper. Således kunne det forventes, at de tre tidligere omtalte store grupper, cand.polit., cand.merc. og cand.arch., alt andet lige ville udgøre en forholdsvis stor del af ansatte i alle 13 kategorier af ansættelsessteder. Det ses f.eks., at cand. merc'erne udgør mere end

**Tabel 5. »Tilhængere« og »modstandere« af en ny planlægningsuddannelse:
Fordelt efter kandidatgrad.**

		procentvis fordeling			
		antal	ja	nej	ved ikke
For:	cand.scient.oecon (økonomi)	7	57,1	14,3	28,6
	cand.scient.soc. (sociologi)	12	58,3	16,7	25,0
	cand.agro. (agronom)	31	51,5	16,1	32,3
	cand.scient. (geografi)	32	46,9	21,9	31,3
	cand.polit. (statsvidenskab)	69	49,3	24,6	26,1
	cand.arch. (arkitekt)	64	39,1	18,8	42,2
	cand.scient. (datalogi)	27	29,6	14,8	55,6
	cand.phil. (samfundsfag)	33	39,4	27,3	33,3
	kand.samf. (samfundsvidenskab)	9	33,3	22,2	44,4
Imod:	cand.merc. (erhvervsøk. kand.udd.)	241	27,0	49,0	24,1
	cand.geom. (landinspektør)	18	27,8	50,0	22,2
	cand.rer.soc. (socialvidenskab)	13	23,1	46,2	30,8
	cand.polyt. (civilingeniør)	17	23,5	47,1	29,4
	cand.scient.pol. (statskundskab)	8	25,0	62,5	12,5
	cand.adm.pol. (forvaltning, KU)	12	25,0	66,7	8,3
	cand.techn.soc. (tek.samf.)	11	0,0	63,6	36,4
	cand.scient.adm. (forvaltning, RUC)	9	0,0	88,9	11,1

1/17 af ansatte i alle ansættelseskategorier bortset fra den amtskommunale forvaltning og arbejdsløse. Selv med dette forbehold er det imidlertid iøjnefaldende hvor stor en andel af de arbejdsløse der udgøres af cand.arch'erne, (32,9% af de arbejdsløse er arkitekter som udgør 10,3% af respondenterne) og tilsvarende hvor lille en andel der udgøres af den store cand.merc. gruppe (hhv. 4,1% og 39,3%).

Tabel 5 belyser svarene til spørgeskemaets spørgsmål 4. Baseret på de tidligere skitserede konklusioner af projektets to første faser samt de foreløbige overvejelser om emner i en ny planlægningsuddannelse, spørges her om behov for den ny uddannelse. For at bringe resultaterne i en lidt provokerende form, har vi opdelt respondenterne i hhv. »tilhængere« og »modstandere«. En bestemt uddannelse er regnet for »tilhænger«, hvis der blandt respondenterne med denne uddannelsesbaggrund er flere »ja«-svar end »nej«-svar. I modsat fald er denne uddan-

nelse opført som »modstander«.

Det er bemærkelsesværdigt, at de stærkeste »tilhængere« omfatter uddannelser, hvor planlægningsfag allerede nu indgår med betydelig vægt. Samtidig har enkelte lærere ved sådanne uddannelser (udenfor spørgeskemaundersøgelsens rammer) med henvisning til disse uddannelsers tilstrækkelighed givet udtryk for at der aldeles ikke er behov for nydannelser på dette område. Vi kan i denne sammenhæng blot notere os »konsumenternes« (de studerendes) og »producenternes« (lærernes) afvigende opfattelse.

Endvidere kan vi konstatere, at de planlægningsorienterede uddannelser ved RUC og AUC er vel modtaget af de respektive studerende; i de fleste adspurgte kandidatgrupper fra disse universitetscentre finder et flertal, at der ikke er behov for en ny planlægningsuddannelse. Denne opfattelse fremgår særligt klart af disse respondents bemærkninger til spørgsmål 4.b.), jfr. den nærmere redegørelse i (Radmer, 1984).

**Tabel 6. »Tilhængere« og »modstandere« af en ny planlægningsuddannelse:
Fordelt efter ansættelsessted.**

		procentvis fordeling		
	Antal	Ja	Nej	Ved ikke
For: undervisning til og med gymnasie/ HF niveau	44	43,2	20,5	36,4
arbejdsledig	68	42,6	27,9	29,4
penge- eller realkreditinstitut	28	42,9	32,1	25,0
anden undervisning og forskning	29	37,9	27,6	34,5
offentlig virksomhed i øvrigt	20	30,0	25,0	45,0
anden privat virksomhed (indtil 50 ansatte)	71	36,6	33,8	29,4
centraladministrationen	45	40,0	37,8	22,2
Imod: interesseorganisation	31	35,5	41,9	22,6
forskningsinstitution	26	23,1	34,6	42,3
anden større privat virksomhed (over 50 ansatte)	158	28,5	48,1	23,4
amtskommunal forvaltning	20	25,0	50,0	25,0
koncessioneret selskab	8	25,0	62,5	12,5
kommunal forvaltning	10	10,0	50,0	40,0

Tabel 7.
Behov for
fagområder fordelt
efter kandidatgrad.

	makroøkonomisk planl.	fysisk planlægning	operationsanalyse	planlægningsteori	beslutningsteori	virksomhedsstyring	konfliktteori	planlægningsetik	systemtænkning	strategisk planlægning	organisationsteori	multikriterie planlægn.	flerniveau planlægning	økologisk planlægning	teknologudvikling	interaktiv planlægning
cand.polit. (71) 49.3 24.6 26.1	○	●	●	○	○	○	●	●	○	○	○	○	●	●	○	●
cand.adm.pol. (12) 25.0 66.7 8.3	○	○	●	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
cand.scient.pol. (8) 25.0 62.5 12.5	○	○	●	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
cand.scient.oecon. (7) 57.1 14.3 28.6	○	●	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
cand.rer.soc. (14) 23.1 46.2 30.8	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
kand.samf. (9) 33.3 22.2 44.4	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
cand.techn.soc. (11) 0.0 63.6 36.4	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
cand.scient.adm. (10) 0.0 88.9 11.1	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
cand.scient.soc. (12) 58.3 16.7 25.0	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
cand.phil./samf. (36) 39.4 27.3 33.3	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
cand.scient./geo. (34) 46.9 21.9 31.3	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
cand.scient./dat. (27) 29.6 14.8 55.6	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
cand.merc. (251) 27.0 49.0 24.1	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
cand.geom. (20) 27.8 50.0 22.2	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
cand.agro. (33) 51.5 16.1 32.3	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
cand.arch. (66) 39.1 18.8 42.2	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
cand.polyt. (18) 23.5 47.1 29.4	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○

»behov«:

Det er også bemærkelsesværdigt, at der er en relativ stor overvægt af modstandere blandt den største enkelte respondent-gruppe, cand.merc'erne. Det er imidlertid sandsynligt, at denne modstand snarere skyldes en »politisk« holdning til planlægning som sådan og ikke ensidigt kan tolkes som afvisning af tanken om en ny planlægningsuddannelse. Kommentarer fra flere erhvervsøkonomiske studerende tyder i hvert fald på, at planlægning her opfattes som noget, der foretages fra offentligt hold f.eks. i form af lovindgreb og som begrænser erhvervenes handelfrihed. Det er vores formodning, at hvis ordet »planlægning« var erstattet af »ledelse« eller »management« (uden hermed at antyde at disse begreber er direkte synonyme for planlægning) ville svarfordelingen have været anderledes.

Som det kan ses i forbindelse med tabel 6, bestyrkes denne opfattelse af svarene fra de ansatte i private virksomheder.

Det er også interessant at notere, at kandidatgrupperne fra universiteterne i København og Århus stort set alle anerkender et behov for en ny planlægningsuddannelse (forvaltning på KU og statskundskab på ÅU er undtagelser).

Endelig skal den relativt store andel af »ved ikke« svar blandt næsten alle kandidatgrupper fremhæves; taget under ét udgør de ca. ¼ af alle respondenter. En rimelig forklaring er, at da der netop er tale om en ny uddannelse med et indhold som ikke findes andre steder, kan det være svært for respondenterne at tage stilling. Dette gælder ikke mindst kandidatgrupper som cand.scient. i datalogi, hvor planlægningsfag p.t. kun udgør en megen beskeden del af uddannelsen; det ses her, at over 50% svarer »ved ikke« og dermed udgør langt den største »ved ikke« - gruppe overhovedet.

I tabel 6 er »tilhængere« og »modstan-

dere« vist påny, denne gang fordelt efter ansættelsessted. Der er intet blot tilnærmelsesvis entydigt i denne fordeling. Dog ses det, at langt den største enkeltgruppe af »modstandere« findes blandt kandidater, der er ansat i »anden større privat virksomhed - over 50 ansatte«. Denne iagttagelse kunne tages til indtægt for den tidligere fremsatte hypotese angående modstanden fra gruppen af cand.merc'er. Selv om der findes lidt flere tilhængere blandt de to andre grupper inden for det private erhvervsliv, er der alt i alt et flertal af modstandere blandt ansatte i private virksomheder. Der er til gengæld et lille flertal af tilhængere blandt de ansatte i offentligt regi. Svarende til tabel 4, er der også her blandt de fleste ansættelseskategorier en relativt stor »ved ikke« gruppe. Den samme forklaring, der postuleres at gælde for analysen af kandidatgrupper i tabel 4, formodes også at gælde her.

Tabellerne 7 og 8 gengiver i kompakt form resultaterne af 34 siders statistiske analyser i (Radmer, 1984) og viser fordelingen af svarene til spørgsmål 3 om omfanget hvormed de anførte planlægningsfag indgik i et studieforløb samt hvorvidt de pågældende fag benyttes eller med fordel kunne benyttes i varetagelsen af erhvervsfunktionen. Til støtte for vurdering af svarene er der hhv. til højre for og under hver kandidatgrad (tabel 7) og ansættelsessted (tabel 8) vist hhv. antallet af respondenter og procentfordelingen af »ja«, »nej« og »ved ikke« til spørgsmålet om behov for en ny planlægningsuddannelse.

I spørgsmål 3 efterlyses respondentens mening om hvorvidt planlægningsfag indgik (i stort omfang/i mindre omfang) eller ikke indgik i studieforløbet. Desuden spørges om hvorvidt disse fag benyttes eller med fordel kunne benyttes i varetagel-

sen af respondentens nuværende erhvervsfunktion (ja/nej).

I tabellerne 7 og 8 er følgende symboler benyttet. For hver kombination af kandi-

datgruppe (tabel 7) eller ansættelsessted (tabel 8) og planlægningsfag er to symboler, f.eks. $\emptyset\emptyset$ angivet: Se fig. 1.

Med disse symboler er det forholdsvi-

Tabel 8. Behov for fagområder fordelt efter ansættelsessted.

	makroøkonomisk planl.	fysisk planlægning	operationsanalyse	planlægnings teori	beslutningsteori	virksomhedsstyring	konfliktteori	planlægningsetik	systemtænkning	strategisk planlægning	organisationsteori	multikriterie planlægn.	flerniveau planlægning	økologisk planlægning	teknologiudvikling	interaktiv planlægning
centraladministration (46) 40.0 37.8 22.2	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\bullet$	$\bullet$	$\emptyset$	$\bullet$
kommunal forvaltning (12) 10.0 50.0 40.0	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$
amtskommunal forv. (21) 25.0 50.0 25.0	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$
underv. gymn./HF (46) 43.2 20.5 36.4	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\emptyset$	$\bullet$	$\emptyset$	$\bullet$	$\emptyset$	$\bullet$	$\bullet$	$\bullet$	$\emptyset$	$\bullet$
anden underv./forsk. (29) 37.9 27.6 34.5	$\emptyset$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\bullet$	$\bullet$	$\emptyset$	$\bullet$
forskningsinstitut. (28) 23.1 34.6 42.3	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\bullet$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$
anden off. virksomh. (20) 30.0 25.0 45.0	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\emptyset$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$
koncessioneret selsk. (8) 25.0 62.5 12.5	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$
interesseorganisation (33) 35.5 41.9 22.6	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\bullet$	$\bullet$	$\bullet$	$\emptyset$
penge/realkreditinst. (30) 42.9 32.1 25.0	$\emptyset$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\bullet$	$\bullet$	$\emptyset$	$\bullet$
anden privat virksomhed (over 50 ansatte) (163) 28.5 48.1 23.4	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\emptyset$	$\bullet$	$\bullet$	$\bullet$
anden privat virksomhed (indtil 50 ansatte) (72) 36.6 33.8 29.4	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\bullet$	$\bullet$	$\emptyset$	$\bullet$
arbejdsledig (38) 42.6 27.9 29.4	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\emptyset$	$\bullet$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\bullet$

»behov«:

Fig. 1.

Flertal for »indgik i stort omfang:	Øverste symbol O
Flertal for »indgik ikke«:	Øverste symbol ●
Ellers (»indgik i mindre omfang« eller blanke svar):	Øverste symbol Ø
Flertal af »ja« til »benyttes eller...«:	Nederste symbol O
Flertal af »nej« til »benyttes eller...«:	Nederste symbol ●
Ellers (blanke svar):	Nederste symbol Ø

let at konstatere »konflikter« mellem en uddannelses fagprofil og de krav, der stilles på et ansættelsessted. Ens symboler tyder på harmoni, mens forskellige symboler indikerer et misforhold. Kombinationen $O\bullet$ kan således give anledning til en nærmere undersøgelse af forholdet mellem studiet og ansættelsesstedet idet behovet for det pågældende fag åbenbart ikke er erkendt ved sidstnævnte. I det følgende vil vi se på den anden mulige uharmoniske kombination $\bullet O$ dvs. de tilfælde, hvor et flertal af respondenterne giver udtryk for, at faget »indgik ikke« mens et flertal samtidig angiver, at faget »benyttes eller med fordel kunne benyttes«. Disse kombinationer er fremhævede ved en omkransende cirkel og henvises til som »behovscirkler«.

Der er tydelig korrelation i tabel 7 mellem antallet af »behovscirkler« og forholdet mellem »tilhængere« og »modstandere«. Selv om der forekommer en enkelt (og meget lille) tilhængergruppe uden behovscirkler og en enkelt (også meget lille) modstandergruppe med 4 behovscirkler, er der alt i alt dobbelt så mange af sådanne cirkler blandt tilhængergrupper end blandt modstandergrupper. Denne konstatering bestyrker tilliden til svarene vedrørende det overordnede spørgsmål, om der er behov for en planlægningsuddannelse.

Det er også interessant at kikke på tabellens kolonner. Stadigvæk med »behovscirklerne« som indikatorer af et følt behov, ses det, at ingen kandidatgrupper overhovedet har peget på makroøkonomisk planlægning og fysisk planlægning. Det kan ikke fortolkes således, at der ikke er et følt behov for undervisning i disse fagområder; hvis man fjernede denne undervisning, vil flere af respondentgrupperne opleve et behov, de ikke føler i øjeblikket. Dette gælder for alle kandidatgrupper, hvor der p.t. er en $O\bullet$ kombination.

Tilsvarende er følgende fagområder karakteriseret ved, at et forholdsvis stort antal af de 17 kandidatgrupper har en »behovscirkel« (antallet af cirkler vises i parenteser):

- virksomhedsstyring (7)
- strategisk planlægning (6)
- teknologiudvikling (6)
- interaktiv planlægning (5).

Ikke mindst interessant er det, at behovscirklerne vedrørende virksomhedsstyring og strategisk planlægning optræder blandt uddannelser, som for de flestes vedkommende traditionelt er orienteret mod beskæftigelse i det offentlige. Lignende analyser af tabel 8, hvor »behovet« for undervisning i de anførte fagområder stilles over for ansættelsessted, viser for det første, at den tidligere omtalte korre-

lation mellem »tilhængere« og antallet af behovscirkler ikke kan genfindes her. Faktisk er der et lille flertal af behovscirkler blandt »modstandere«, dog ikke i nær så markant et forhold som påvist i forbindelse med tabel 7. Hertil skal dog føjes, at der blandt de ansættelsessteder hvor et flertal af respondenter ikke mener der er behov for en ny uddannelse er en enkelt (»interesseorganisation«), der har langt de fleste behovscirkler blandt alle sådanne respondentgrupper og kun et lille flertal af nej kontra ja stemmer. Indlemelse af denne gruppe blandt tilhængerne vil resultere i samme korrelation, som observeredes i forbindelse med tabel 7; de mange behovscirkler tyder også på at gruppen i virkeligheden går ind for en ny uddannelse.

For det andet ses det, at der i forhold til tabel 7 er en væsentlig mere markant udpegning af fagområder, for hvilke der ikke er følt behov. Denne gang er der 5 fagområder, som ingen ansættelsesgruppe har karakteriseret ved en behovscirkel; 2 af disse er de samme områder, som også manglede behovscirkler i tabel 7, nemlig makroøkonomisk planlægning og fysisk planlægning. Resultatet er ikke uventet. Det er et tegn på, at de ansatte har fundet stillinger, der harmonerer med deres kundskaber.

Blandt fagområder med et forholdsvis stort antal behovscirkler er:

- teknologiudvikling (6)
- planlægningsetik (4)
- interaktiv planlægning(4)

Det ses, at både teknologiudvikling og interaktiv planlægning er fagområder med forholdsvis mange behovscirkler blandt såvel de enkelte kandidatgrupper som de enkelte ansættelseskategorier.

Det er også bemærkelsesværdigt og glædeligt på længere sigt, at »planlægningsetik«, der os bekendt ikke udbydes i

forbindelse med nogen af de undersøgte uddannelser, er så efterspurgt.

3. Konklusioner

Forud for vore konkluderende bemærkninger om spørgeskemaundersøgelsen i dens helhed skal to forbehold tages. Det første er, at analyserne er foretaget på et ret overordnet niveau. For eksempel undertrykkes forskelle som ellers måtte komme til udtryk, hvis vi ved repræsentationen af materialet ikke blot sorterede respondenterne som her efter enten kandidatgruppe eller ansættelseskategori, men også medtog kombinationer af kandidatgrupper og ansættelseskategorier. Ligeledes er det ikke muligt inden for artiklens rammer at analysere f.eks. sammenhænge mellem holdninger til enkelte fagområder med holdninger til behov for en ny uddannelse. Sådanne mere nuancerede analyser er imidlertid mulige med udgangspunkt i (Radmer, 1984).

Det andet forbehold er, at der er et forholdsvis stort antal »ved ikke« svar (ca. ¼ af alle respondenter) i analysen af »tilhængere« og »modstandere« af en ny planlægningsuddannelse (tabellerne 5 og 6). En mindre andel »ved ikke« svar ville her have muliggjort et noget stærkere udsagn mht. respondenternes holdninger.

Med disse to forbehold in mente finder vi følgende konklusioner særligt bemærkelsesværdige:

- 1) Analysen i forbindelse med tabel 7 viser, at flere kandidatgrupper føler et behov for undervisning i en række planlægningsfag, herunder virksomhedsstyring og strategisk planlægning, der almindeligvis opfattes som værende orienteret mod det private erhvervsliv. Endvidere fremgår det af tabel 3, at der er ca. 30% flere respondenter ansat i private virksomheder

end i offentligt regi (stat, amt, kommune, etc.).

Begge konstateringer peger i retning af et behov for flere planlægningsfag, der er orienteret mod det private erhvervsliv.

En tilsyneladende modstridende konklusion kunne drages med udgangspunkt i holdningerne blandt et stort flertal af cand. merc. gruppen og et lille flertal af de respondenter, der er ansat i private virksomheder. Begge grupper, som har en væsentlig fællesmængde, har flere »nej« end »ja« svar til spørgsmål 4 vedrørende behovet for en ny planlægningsuddannelse. Baseret på de ledsagende kommentarer mener vi dog, at en væsentlig forklaring herpå er cand.merc.'ernes opfattelse af »planlægning« som et uartigt ord. Det er også bemærkelsesværdigt i denne sammenhæng, at de nys omtalte tilhængere af erhvervsorienterede planlægningsfag i særlig grad findes blandt kandidatgrupper, der traditionelt er ansat i offentligt regi.

- 2) Uanset om respondenterne fordeles efter kandidatgrupper eller ansættelseskategorier kan der konstateres et betydeligt behov for interaktiv planlægning og planlægningsfag i forbindelse med teknologiudvikling. Inden for de forskellige ansættelseskategorier er der desuden et stort ønske om planlægningsetik, et område, der os bekendt hidtil er forsømt i forbindelse med planlægningsuddannelser i Danmark.
- 3) »Modstandere« af tanken om en ny planlægningsuddannelse kommer i overvejende grad fra

cand.merc. uddannelserne og fra kandidatgrupper fra de nye universitetscentre i Roskilde og Ålborg. Næsten alle adspurgte kandidatgrupper ved Københavns Universitet og Århus Universitet samt Arkitektskolen og Landbohøjskolen har erklæret sig som »tilhængere«.

Det ville være ganske utopisk før spørgeskemaundersøgelsens resultater forelå, at forvente at alle adspurgte uden undtagelse ville støtte vore synspunkter om en ny planlægningsuddannelse. At der blandt respondenterne også er »modstandergrupper« registrerer vi derfor ikke som noget overraskende. Dog forhindrer dette os ikke i at mene, at det ville være sundt også for medlemmer af disse grupper i deres uddannelsesforløb at blive konfronteret med nogle af de elementer, som en ny uddannelse på dette område kunne rumme.

De mange positive tilkendegivelser og sammenhænge som spørgeskemaundersøgelsen har bragt for dagen supplerer imidlertid de i indledningen omtalte foreløbige konklusioner vedrørende projektets øvrige aktiviteter. Sammenfattende vurderer vi derfor spørgeskemaundersøgelsen som et nyttigt led i de samlede bestræbelser og værdsætter også dette incitament til det videre arbejde.

Referencer

- N. Clemmensen, J. Krarup & P. Pruzan, 1984, »Ny planlægningsuddannelse ved Københavns Universitet, Fase 1: Kortlægning af eksisterende planlægningsuddannelser i Danmark«, Københavns Universitet.
- J. Krarup & P. Pruzan, 1984a, »Ny planlægningsuddannelse ved Københavns Universitet, Fase 2: Vurdering af behov«, Københavns Universitet.
- J. Krarup & P. Pruzan, 1984b, »Planlægning af planlægning: Skitse af en ny uddannelse«, **Erhvervsøkonomisk Tidsskrift**, 4, 219-234.
- K. Radmer, 1984, »Undersøgelse af behov for en ny planlægningsuddannelse«, Projektrapport i Datalogisk Praktik, Datalogisk Institut, Københavns Universitet.

Appendix

SPØRGESKEMA

til yngre kandidater om deres erfaring vedrørende varetagelse af planlægningsfunktioner i forbindelse med hovederhverv.

---

1. KANDIDATGRAD

Du bedes her angive din kandidatbetegnelse ved en ring om det pågældende tal:

cand.polit.	1	cand.scient. med hovedfag i geografi	12
cand.adm.pol.	2	cand.scient. med hovedfag i datalogi	13
cand.scient.pol.	3	cand.merc.	14
cand.oecon.	4	cand.geom.	15
cand.scient.oecon.	5	cand.agro.	16
cand.rer.soc.	6	cand.hort.	17
kand.samf.	7	cand.silv.	18
cand.techn.soc.	8	arkitekt	19
cand.scient.adm.	9	cand.polyt	20
cand.scient.soc.	10	anden:	21
cand.phil. i samfundsfag	11		

---

2. ANSÆTTELSESSTED

Du bedes her angive arten af ansættelsessted m.v. i forbindelse med dit hovederhverv:

centraladministrationen	1
kommunal forvaltning	2
amtskommunal forvaltning	3
undervisning til og med gymnasie/HF-niveau	4
anden undervisning og forskning	5
forskningsinstitution	6
offentlig virksomhed i øvrigt	7
koncessioneret selskab	8
interesseorganisation	9
penge- eller realkreditinstitut	10
anden større privat virksomhed (over 50 ansatte)	11
anden privat virksomhed (indtil 50 ansatte)	12
arbejdsledig	13
andet:	14

3. STUDIE- OG ERHVERVSMÆSSIG ERFARING I PLANLÆGNING

Angiv nedenfor i hvilket omfang følgende planlægningsfag indgik i dit studieforløb. Angiv endvidere om disse fag benyttes eller med fordel kunne benyttes i varetagelsen af din nuværende erhvervsfunktion:

	Indgik i studieforløbet:			Benyttes eller kunne med fordel benyttes i erhvervsfunktionen:	
	i stort omfang	i mindre omfang	indgik ikke	ja	nej
makroøkonomisk planlægning	1	2	3	1	2
fysisk planlægning	1	2	3	1	2
operationsanalyse	1	2	3	1	2
planlægningsteori	1	2	3	1	2
beslutningsteori	1	2	3	1	2
virksomhedsstyring	1	2	3	1	2
konfliktteori	1	2	3	1	2
planlægningsetik	1	2	3	1	2
systemtænkning	1	2	3	1	2
strategisk planlægning	1	2	3	1	2
organisationsteori	1	2	3	1	2
multikriterie planlægning	1	2	3	1	2
flerniveau planlægning	1	2	3	1	2
økologisk planlægning	1	2	3	1	2
teknologiudvikling	1	2	3	1	2
interaktiv planlægning	1	2	3	1	2

4. BEHOVET FOR EN NY PLANLÆGNINGSUDDANNELSE

Du bedes gennemlæse vedlagte skitse af en ny planlægningsuddannelse (se bagsiden af »Introduktionsskrivelse«). På grundlag heraf bedes du besvare følgende:

a) Mener du ud fra egne erfaringer at der er behov for en ny planlægningsuddannelse:

ja 1

nej 2

ved ikke . 3

b) Du bedes i stikord angive hvilke andre fagområder end de i spørgsmål 3 nævnte, du mener kunne være relevante for en ny planlægningsuddannelse (benyt venligst blok-bogstaver):
